

Právo v informačních technologiích

JUDr. Bohumír Štědroň, LL.M.
Ing. Miroslav Ludvík, Ph.D.

Nakladatelství a vydavatelství
Computer Media[®]
Vzdělávání, které baví
www.computermedia.cz

Obsah

1. České právo upravující bezpečnost IT	7
1.1 Antispamový zákon	7
1.2 Nevyžádaná obchodní sdělení a spam	7
1.3 Reklamní pátičky provozovatelů freemailů.....	8
1.4 Odpovědnost poskytovatelů zprostředkovatelských služeb a webhosting.....	9
1.5 Telemarketing a zákon	9
1.6 Pokuty a sankce	9
1.7 Praktické příklady z praxe tzv. antispamového zákona	10
1.8 Kontrola práce zaměstnance prostřednictvím telekomunikační techniky, ochrana soukromí a osobních údajů zaměstnance	11
1.9 Právo na soukromí v pracovněprávních vztazích	12
1.10 Ochrana osobních údajů.....	13
1.11 Svobodný přístup k informacím.....	14
1.12 Právo kontrolovat korespondenci zaměstnance obecně.....	15
1.13 Právo kontrolovat a monitorovat elektronickou poštu (e-mail) zaměstnanců.....	16
1.14 Právo zaměstnavatele sledovat zaměstnance odposlechem, pomocí kamery a podobnými způsoby	19
1.15 Právní regulace teleworkingu, homeworkingu, hot-deskingu a vzdáleného přístupu do podnikové sítě	20
1.16 Právní aspekty outsourcingu.....	23
1.16.1 Proč a kdy zvolit outsourcing	23
1.16.2 Právní úprava outsourcingu.....	24
2. Právo Evropské unie upravující bezpečnost IT	25
2.1 Elektronické komunikace.....	26
2.2 Podnikatelské subjekty s významnou tržní silou na trhu (Significant Market Power, Die beträchtliche Marktmacht)	29
2.2.1 Rámcová směrnice	29

2.2.2	Přístupová směrnice	30
2.2.3	Autorizační směrnice.....	31
2.2.4	Směrnice o univerzální službě.....	31
2.2.5	Směrnice o ochraně osobních údajů.....	32
2.2.6	Soutěžní směrnice.....	32
2.3	Nařízení o místní smyčce	33
2.4	Rozhodnutí o rádiovém spektru.....	34
2.5	Národní regulační úřady a Evropská skupina regulačních úřadů pro sítě a služby elektronických komunikací	35
2.6	Elektronické obchodování.....	37
2.7	Elektronické smlouvy (E-smlouvy)	37
2.8	Právní předpisy upravující e-commerce.....	38
2.9	Spotřebitelské smlouvy	39
2.10	Směrnice o elektronickém obchodu	40
2.11	Směrnice o elektronickém podpisu.....	42
3.	Výčet právních předpisů EU vztahujících se k E-Commerce	43
3.1	Obecné.....	43
3.2	Informační povinnost a ochrana spotřebitelů	43
3.3	Autorské právo	44
3.4	Platby	44
	<i>Elektronické obchodování</i>	<i>45</i>
4.	Pojištění rizik z provozu a správy informačních a telekomunikačních systémů	49
	<i>Pojištění z hlediska práva</i>	<i>50</i>
	<i>Rizika, která mohou být předmětem pojištění.....</i>	<i>50</i>
	<i>Koncepce pojištění z pohledu eliminace pojišťovaných rizik.....</i>	<i>51</i>
	<i>Kontrola zabezpečení</i>	<i>51</i>
	<i>Bezpečnostní prověrka systému auditorem</i>	<i>51</i>

5. Vybraná stanoviska státních orgánů regulujících bezpečnost IT	53
5.1 Právní povaha stanovisek státních orgánů.....	53
5.2 Úřad pro ochranu osobních údajů k problémům z praxe	54
5.2.1 K pojmu osobní údaj	54
5.2.2 Předávání osobních údajů Policii České republiky	57
5.2.3 Mohou se studenti při své praxi seznamovat s osobními údaji pacientů nebo klientů?	58
5.2.4 Nepřípustné propojování databází pro marketingové účely	60
5.2.5 Výpisy ze zdravotní dokumentace	61
5.2.6 Evidence ubytovaných	63
5.2.7 Používání rodného čísla	64
5.2.8 Služby soukromých detektivů	66
5.2.9 Poskytování osobních údajů o zaměstnancích	68
5.2.10 Zpracování osobních údajů zemřelých osob	70
5.2.11 Monitorování elektronické pošty a ochrana soukromí a osobních údajů zaměstnanců	72
5.2.12 Poskytnutí informací a získání souhlasu subjektu údajů v elektronické komunikaci	76
5.3 Stanoviska Úřadu pro ochranu osobních údajů	79
5.3.1 STANOVISKO č. 1/2000, vedení dokumentace pacientů ve zdravotnictví	79
5.3.2 STANOVISKO č. 1/2001, zveřejňování jmen dlužníků	81
5.3.3 STANOVISKO č. 2/2001, zpracování citlivého osobního údaje členství v odborových organizacích v souvislosti s odváděním členských příspěvků členů odborových organizací	82
5.3.4 STANOVISKO č. 1 /2002, zpracování osobních údajů v souvislosti se zajišťováním zdravotní péče	84
5.3.5 STANOVISKO č. 2/2002, zpracovávání osobních údajů v souvislosti s činností knihovny (aktualizace říjen 2004).....	89
5.3.6 STANOVISKO č. 1/2004, evidence při vstupech do budov.....	91
5.3.7 STANOVISKO č. 2/2004, Zpřístupňování a zveřejňování osobních údajů z jednání zastupitelstev a rad obcí a krajů.....	92
5.3.8 STANOVISKO č. 3/2004, zpracování osobních údajů v souvislosti s prováděním klinického hodnocení léčiv a léčivých přípravků	97

5.3.9	<i>STANOVISKO 4/2004, aplikační výklad k části zákona č. 133/2000 Sb. o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel) v platném znění</i>	101
5.4	Stanoviska Českého telekomunikačního úřadu	104
5.4.1	<i>Jak postupovat při řešení reklamací v oblasti elektronických komunikací</i>	104
5.4.2	<i>Stanovisko Českého telekomunikačního úřadu k používání zařízení pro zabránění komunikace GSM v České republice</i>	107
5.4.3	<i>Stanovisko ČTÚ k rušení televizního příjmu</i>	108
5.5	Stanoviska a jiné vybrané dokumenty MI ČR	109
5.5.1	<i>„Žluté linky“ – stanovisko MI ČR</i>	109
5.5.2	<i>Často kladené otázky k e-podatelnám</i>	110
5.5.3	<i>Často kladené otázky k projektu e-podpis obcím</i>	119
5.5.4	<i>Zákon o informační společnosti reklamním patičkám nebrání - Reakce MI ČR, týdeník Computerworld</i>	124
5.5.5	<i>Stanovisko MI ČR k tzv. „podvodným dialerům“</i>	125
P1.	Doporučení pro obce	127
P2.	Seznam použitých právních předpisů	131

1.7 Praktické příklady z praxe tzv. antispamového zákona ¹

Vztahuje se zákon i na nevyžádané e-maily propagující nějakou politickou stranu, hnutí nebo ideologii?

Zákon se vztahuje pouze na nevyžádaná obchodní sdělení, která jsou v zákoně přesně definována. Zákon se nevztahuje na sdělení, která nemají obchodní povahu, jako jsou např. sdělení náboženského a politického charakteru.

Společnost změní své telefonní číslo a napíše v tomto smyslu e-mail svým dodavatelům. K zaslání e-mailu však nemá souhlas druhé strany. Poruší tak zákon?

Za obchodní sdělení obecně není zákonem považováno telefonní číslo, e-mailová adresa, fyzická adresa, ale ani url adresa webových stránek. Za nevyžádané obchodní sdělení rozhodně nelze považovat zprávu o změně telefonního čísla, sídla nebo e-mailové adresy společnosti.

Mohu rozeslat nabídku e-mailem, jestliže v ní přesně označím, že se jedná o obchodní nabídku a uvedu kontakty na naši společnost, aniž bych měl předem souhlas adresáta? Nebo musím ten souhlas mít?

Označit e-mail jako obchodní sdělení nestačí. Šířit obchodní sdělení bez souhlasu adresáta je jednoznačně zakázáno. Souhlas je tedy nutno mít, a to ještě před odesláním obchodní nabídky.

Pokud mám souhlas adresáta, musím respektovat ještě další pravidla pro odeslání reklamní nabídky?

V případech, kdy je udělen souhlas adresáta, můžete zasílat obchodní sdělení. Musíte však zprávu označit jako obchodní sdělení, nesmíte utajovat totožnost odesilatele a zpráva nesmí být zaslána bez platné adresy, na kterou může adresát přímo zaslat informaci, že si nepřeje, aby mu byly obchodní informace nadále zasílány.

Mohu reklamu bez předchozího souhlasu poslat na obecnou firemní adresu info@domena.cz?

Zákon chrání e-mailové schránky typu info@domena.cz určené právnické osobě shodně jako e-mailové schránky fyzických osob. Ani na firemní adresy nelze bez předchozího souhlasu obchodní sdělení posílat.

Zájemce o byt v novinách zveřejnil inzerát ve znění „hledám byt o velikosti X, můj e-mail je Y“. Dopustí se realitní kancelář, která takovému zájemci pošle svou nabídku e-mailem, porušení zákona a riskuje pokutu až 10 mil. Kč? Nemá totiž prokazatelný souhlas druhé strany k tomu, aby jí zaslala e-mail.

[1] Převezato a upraveno ze stránek www.micr.cz (bývalé Ministerstvo informatiky ČR).

1.9 Právo na soukromí v pracovněprávních vztazích

Pracovněprávní předpisy otázku ochrany soukromí zaměstnance, popř. ochranu osobnostních práv zaměstnance v podstatě neřeší. Zákoník práce² obsahuje pouze částečnou úpravu a stanoví, že zaměstnavatelé jsou povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci, pokud jde o jejich pracovní podmínky včetně odměňování za práci a jiných peněžitých plnění a plnění peněžité hodnoty, odbornou přípravu a příležitost dosáhnout funkčního nebo jiného postupu v zaměstnání,³ tj. zákaz diskriminace a ponižování a stanovení principu rovnosti zacházení se všemi zaměstnanci. Dále zákoník práce stanoví, že příslušné odborové orgány mají právo vykonávat u zaměstnavatelů kontrolu dodržování pracovněprávních předpisů, vnitřních předpisů a závazků vyplývajících z kolektivních smluv. Přitom jsou oprávněny zejména: ⁴

- vstupovat na pracoviště zaměstnavatelů,
- vyžadovat od vedoucích zaměstnanců potřebné informace a podklady,
- podávat návrhy ke zlepšování pracovních podmínek,
- vyžadovat od zaměstnavatelů a orgánů jim nadřízených, aby dali pokyn k odstranění zjištěných závad,
- navrhopvat zaměstnavatelům, orgánům jim nadřízeným a jiným orgánům pověřeným kontrolou dodržování zákonnosti v pracovněprávních vztazích, aby podle příslušných předpisů použili vhodná opatření vůči vedoucím zaměstnancům, kteří porušují pracovněprávní předpisy nebo povinnosti vyplývající pro ně z kolektivních smluv,
- vyžadovat od zaměstnavatelů, popřípadě od orgánů jim nadřízených zprávy o tom, jaká opatření byla učiněna k odstranění závad zjištěných při výkonu kontroly nebo k provedení návrhů, které podaly odborové orgány vykonávající tuto kontrolu.

Jednou z posledních zmínek zákoníku práce s ohledem na regulaci kontroly práce zaměstnanců je ustanovení, které upravuje právo zaměstnance domáhat se u soudu opravy potvrzení o zaměstnání nebo pracovního posudku, a to v případě, že zaměstnanec s obsahem tohoto dokumentu nesouhlasí.⁵

[2] zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce (dále jen „ZP“)

[3] § 1, odst. 3 ZP

[4] § 22, odst. 2 ZP

[5] § 60, odst. 4 ZP

jak rozpoznat, kdy se v případě umístění nabídky na webové stránce bude jednat o závazný návrh na uzavření smlouvy, kde (bezvýhradně) přijetí tohoto návrhu bude mít za následek vznik smlouvy (tedy v případě internetu kliknutí⁵⁹ na příslušnou ikonu), a kdy se nebude jednat o návrh, ale pouze o tzv. invitation ad offerendum (invitation to treat). Pro neprávnický připomínám, že invitation ad offerendum není závazný návrh na uzavření smlouvy, ale pouze výzva k učinění nabídky, tedy není možné jej přijmout s následkem vzniku smlouvy.

Obecně platí, že nabídku prodeje zboží prostřednictvím internetu je možné přirovnat k nabídce prodeje zboží ve výloze obchodu. V drtivé většině případů nepůjde o návrh smlouvy, ale o pouhou výzvu k učinění nabídky (invitation ad offerendum).⁶⁰ V anglosaské právní kultuře je přístup v zásadě stejný,⁶¹ ale je třeba upozornit, že se již vyskytly výjimečné případy (case), kde bylo rozhodnuto opačně.⁶²

2.8 Právní předpisy upravující e-commerce

Právní norma, ať již tuzemská, nebo mezinárodní úmluva, která by se zaměřovala specificky na e-commerce (ve snaze dané souhrnně upravit), neexistuje. Platí ale bez výjimky, jak již ostatně bylo poznamenáno, že smlouva uzavřená prostřednictvím internetu musí splňovat znaky smlouvy obecně, tedy právem aprobované náležitosti návrhu na uzavření smlouvy a přijetí tohoto návrhu. Smlouva uzavřená prostřednictvím sítě Internet je ale smlouvou specifickou a kromě základních pravidel platných pro všechny smlouvy, uzavírané jakýmkoliv způsobem, se na ni vztahují ještě pravidla a předpisy specifické. Samotné právo ES (právo Evropské unie) upravuje minimálně dva významné právní předpisy – směrnice, které lze bezesporu při uzavírání smlouvy pomocí internetu využít, a to směrnici upravující některé aspekty elektronického obchodu a směrnici

[59] tzv. *click-through smlouvy* (tj. smlouvy, které jsou uzavřeny stisknutím /kliknutím/ virtuálního tlačítka nebo jiného ovládacího prvku /např. hyperodkazu/ zobrazeného na monitoru), podrobněji viz Vučka, J. *Elektronické smlouvy část I, část II*, www.itpravo.cz

[60] Dané je potvrzeno mj. i např. v knize P. Svobody a kol.: *Právní a daňové aspekty e-obchodu*, Linde 2001, str. 158, ISBN 80-7201-311-4 (dále se v knize uvádí i logický důvod, proč to tak je: *webovou stránku si může načíst neomezený počet zákazníků, ale jejich zájem může převyšovat množství nabízeného zboží... .. Pokud by webová stránka byla považována za návrh smlouvy, byl by její provozovatel v nevýhodném postavení, neboť by mohl nést odpovědnost za škodu způsobenou neplněním smlouvy ...*

[61] např. viz *Fisher v. Bell* [1961] 1 QB 394

[62] např. viz *Carlill v. Carbonic SmokeBall Co* [1893] 1 QB 256 (*The court held that advertisement in newspaper may be interpreted as an offer rather than invitation to treat It is sufficient that the person performs the contract on the faith of the advertisement*)

o elektronickém podpisu.⁶³ Nelze také nezmínit vzorové zákony, které vytváří UNCITRAL. Tyto vzorové zákony nejsou sice přímo závazné, ale těší se velké autoritě. V poslední době se UNCITRAL věnuje pozoruhodné snaze vytvořit mezinárodní úmluvu o uzavírání smluv prostředky elektronické komunikace (Convention on Electronic Contracting).⁶⁴

2.9 Spotřebitelské smlouvy

V prvé řadě se na úpravu smlouvy uzavřené pomocí internetu může aplikovat tzv. spotřebitelský režim⁶⁵ a to v případě právního vztahu mezi dodavatelem jakožto osobou, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti a spotřebitelem jakožto osobou, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti. Tyto spotřebitelské vztahy (nebo tzv. spotřebitelské smlouvy) mají svůj právní základ v právu ES, uplatňují se tedy na celém území Evropských společenství a u nás (v českém právním řádu) je spotřebitelská smlouva nepřilíš přesně definována jako smlouva kupní, smlouva o dílo, případně jiná smlouva upravená v části osmé občanského zákoníku,⁶⁶ pokud smluvními stranami jsou na jedné straně spotřebitel a na druhé straně dodavatel.

Význam spotřebitelských smluv lze spatřovat především ve zvýšené ochraně slabšího prvku vztahu, tedy ochraně spotřebitele, které se nemůže ani dohodou vzdát. Při jednání prostřednictvím internetu nebo i jiného některého prostředku komunikace na dálku musí být spotřebiteli v souladu s českým právním řádem s dostatečným předstihem před uzavřením smlouvy poskytnuty zejména tyto informace: a) obchodní jméno a identifikační číslo dodavatele, sídlo právnické osoby a bydliště - pokud jde o fyzickou osobu, b) název a hlavní charakteristika služeb včetně všech poplatků, c) cena zboží nebo služeb včetně všech poplatků, d) náklady na dodání, e) způsob platby, f) poučení o právu na odstoupení (s výjimkami), g) náklady na použití komunikačních prostředků na dálku, h) doba,

[63] Zde odkazují např. na Štědroň, B. *Elektronický podpis vstupuje do praxe*, in: *Právní zpravodaj*, C.H. Beck, duben 2002 nebo pro právní komparaci na články: Štědroň, B. *Právní úprava elektronického podpisu v Rusku*, in: *www.itpravo.cz* a nebo Štědroň, B. *Electronic Signature in USA*, in: *Common Law Review, Common Law Society*, Vol 3, No 5, Autumn 2003

[64] *podrobněji viz Hajný, F. Úmluva o uzavírání smluv prostředky elektronické komunikace, www.epravo.cz*

[65] *Matejka, J. Úprava spotřebitelských smluv v právním řádu ČR se zvláštním zřetelem k tzv. distančním smlouvám, Právník, 9/2002, s.946 – 981, ISSN 0231-6625*

[66] *zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, §§52-65*

5.4.2 Stanovisko Českého telekomunikačního úřadu k používání zařízení pro zabránění komunikace GSM v České republice

Shrnutí:

Zařízení pro zabránění komunikace GSM nelze v České republice provozovat ani uvádět na trh.

V souvislosti s názory, které se v poslední době objevily jak v denním tisku, tak v některých televizních pořadech, že provozovatelé divadel, kin a podobných hromadných akcí mohou rušit telekomunikační provoz GSM, ČTÚ sděluje: Zařízení pro zabránění komunikace GSM nelze v České republice provozovat ani uvádět na trh.

Podle české legislativy, která je v tomto směru v souladu s legislativou Evropské unie, se vysílání v pásmech GSM povoluje pouze provozovatelům mobilních sítí, resp. uživatelům těchto sítí, přičemž účastnická zařízení připojovaná k těmto sítím musí odpovídat požadavkům generální licence č. GL-1/R/2000 a splňovat požadavky nařízení vlády č. 426/2000 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na rádiová a telekomunikační koncová zařízení (ident. požadavky Směrnice č. 1999/5/ES). Vysílání v pásmech GSM za účelem zabránění komunikace je v rozporu s § 88 odst. 1 a 8 zákona č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů (dále jen „zákon o telekomunikacích“). Pro zkoušky rádiových zařízení pro zabránění komunikace v pásmech GSM není z výše uvedených důvodů ani stanoven technický předpis.

Rádiové vysílání zařízením pro zabránění komunikace GSM neodpovídá požadavkům na efektivní využívání kmitočtového spektra, na ochranu výkonu práv oprávněných provozovatelů veřejné telekomunikační sítě, jakož i na ochranu uživatelů veřejné telekomunikační služby, a proto je provoz takového zařízení v ČR nepřípustný. Konečně § 88 odst. 8 zákona o telekomunikacích stanovuje, že přerušit či zasahovat do telekomunikační služby je možné pouze se souhlasem jejího provozovatele, a jak je Českému telekomunikačnímu úřadu známo, tento souhlas žádný z oprávněných provozovatelů veřejné mobilní telekomunikační sítě dosud nevydal.

Zařízení obdobného typu nebylo povoleno pro provoz ani v ostatních evropských státech kromě Francie a stanovisko orgánů Evropské unie k používání těchto zařízení je negativní. Z hlediska stávajících i budoucích mezinárodních závazků České republiky vyplývajících z členství v Mezinárodní telekomunikační unii (ITU) a Evropské konferenci poštovních